

3952

רשמה א.ג.

פרוטוקול מספר 29/ד'
מישיבת הוועדה לענייני פנים
שהתקיימה ביום ג', ג' בסיוון תשי"ט - 9.6.1959
בשעה 08.30

משתתפים:

- י. ריפתין - יו"ר
- מ. אונא
- ע. איכילוב
- ד. בר-רב-האי
- ר. הקסין
- י. כץ
- י. כהן
- ח. לנדאו
- ח. צדוק
- י. שופמן

מיוזמים:

- י. בר-יהודה
 - מר פרלוק
 - מר כהן
 - מר מיכר
 - ד"ר ליכט
 - מר ליפשיץ
 - מר ורז'ולובסקי
 - מ. עמירם
 - מר אייבנשיץ
 - מר רוטשילד
 - ח"כ ש. פרלשטיין
- מסלחת
מסעם
התאחדות
בתי
הארחה
בישראל

- מר רוטנברג - משרד הפנים
- מר סילברסטון - משרד הפנים
- מר גלס - משרד המשפטים

1. חוק הרשויות המקומיות (היטל סעד ונופש);
2. סדר עבודת הוועדה.

סדר-היום:

אני פותח את הישיבה.

היו"ר י. ריפתין:

ראשית - ברצוני לברך את חבר הוועדה החדש,
ח"כ עזרא איכילוב, ומאחל לו עבודה פורייה בוועדה.

בהתאם לבקשת נציגי משרד הפנים הקדמתי את
הדיון בחוק הרשויות המקומיות (היטל סעד ונופש). קיבלנו מספר פניות
מארגונים שונים שביקשו להתקבל אצלנו: התאחדות בתי-מלון, מסעדות ובתי-קפה;
מרכז המרגוע שליד התאחדות בתי הארחה בישראל; ההסתדרות הכללית של המעמד
הכינוני, ארגון הארחה.

האם מוסדות אלה המיוצגים פה היום מכסים את
כל ענף ההארחה בארץ?

ד. בר-רב-האי:

כן, פרט לבתי המרגוע שליד הקיבוצים, שאף הם
ביקשו להתקבל בוועדה וכנראה יגיעו בשבוע הבא.

ד"ר ליכט:

מר פרלוק:

עם הדיון בכנסת על הצעת חוק הרשויות המקומיות (היטל סעד וזנופש), מתחיל למעשה השלב הרביעי של חוק זה, כי קדמו לו כבר שלושה שלבים, וכדי שתובן משמעותם המלאה של הדברים רצוי לציין בקצרה את שלושת השלבים הקודמים.

השלב הראשון ידוע בשם "תו מגן". עורף לפני שנים רבות, בזמן המנדט, הוזמנו באי-כוח המקצוע למוסדות הישוב ונתבקשו לתת ידם להגנת הישוב. ההתנדבות הייתה ספונטאנית. נשאנו בעול מבלי לדעת שע"כ נעניש את הענף בעתיד.

אז בא השלב השני. עם הקמת המדינה בוטלו כל המסים וההיטלים מסוג זה, אך לתמחורנו לא שונה המס לגבינו, ובעלי בחי-ההארחה בהפכו ממחודדים לגובי-מסים מאונס. בשלב זה לא הרגיש כל-כך הענף בחומרת המצב, עקב הפיקוח על מצרכים שהקל על בעלי-העסקים לשאת בעול. אך גם אז התנגדנו לכך במרצות והצבענו על הסכנות הטמונות במס זה. ציינו כי כיום שיבטל הפיקוח ויוחזרו תנאי ההתחרות החפשית בהם דק הקהל וכוח הקניה הם שיקבעו את המחירים - ישולם היטל זה ע"י בעלי העסקים.

השלב השלישי בא כפי שחזינו מראש. עם ביטול הפיקוח קבע הקהל את מחיר השירותים. בעל העסק מסתפק - בגלל ההתחרות - במס מינימלי, ומזה עליו להעביר חלק לרשות המקומית מכיסו-הוא.

כעת מתחיל השלב הרביעי. הדיון על החוק מוכי שביצעו נתקל בקשיים ושאינן הציבור והמקצוע יכולים לעמוד בו. מסים בכלל אינם אהודים על הציבור. אך כל מס שהוטל ע"י השלטונות והרשויות המקומיות גם אם מהווה עומס כבד - מתקבל ע"י הקהל בהבנה. לא כן מס זה. כי לא מתקב על הדעת שלצורך כיסוי צרכים סוציאליים יש לגבות מס כל-כך אנטי-סוציאלי.

ואתן לכך דוגמה אישית. אשתי הלכה בבית-החול ונאלצתי ללכת עם בני לאכול במסעדה. במקרה זה הייתי צריך לשלם מס סוציאלי כשאני נכנס למכולת וקונה לחם לחוד ובשר לחוד - אינני משלם את המס. אך אם אני אוכל כריך במסעדה - עלי לשלם את המס הזה. כשאני בא לירושלים לרגל עסקי וצריך להתעכב שבועיים ושוכר חדר - אינני משלם את המס. אך אם אני לן במלון - עלי לשלם אותו.

סדר זה רחוק מלהיות הקיזוני, ועד כמה יידוע לנו איננו קיים בשום ארץ אחרת. פרצו ועוד יפרצו סכסוכים רבים מיליון, ובמקרים רבים מסתלים הדבר במדינה בין האורח ובעל המסעדה לרגל גביית המס.

לאחר כל זאת באה בסעיף 15 ההחמרה האומרת שבעל העסק רשאי לגבות את המס, במקום שקודם קבע החוק שכל אורח יגביה חייב בתשלום המס ובמקרה של סירוב יהיה אשם בעבירה. החוק המוצע הולך בדרך ההתנגדות הקלה ביותר, ומטיל את האחריות על בעל העסק בלבד, וכך הגענו למס חדש, מס-מחזור על מקצוע אחד ויחיד בארץ.

אם ישאר החוק הזה תהיה סכנה גדולה לענף כולו. ומה יהיו התוצאות? לשם כך ברצוני לסקור בקצרה את מצב הענף כולו.

לענף האירוח נזקקים כמעט כל תושבי הארץ. זהו שירות חיוני ממדרגה ראשונה וממלא תפקיד חשוב הן לגבי תושבי הארץ והן לגבי התיירות, והוא עומד תחת פיקוח מתמיד של ועדות מסלתינות ומוניציפליים תקלה קלה ביותר בשטח התברואה וכו'. עלולה לגרום לאסון ממש, ולכן נדרש בעל העסק להשקיע כספים מחביים בשיפורים ובהעלאת הרמה הכללית. כל זה דורש כספים לדעתנו על הממשלה לתמוך בענף חיוני זה, אם לא ע"י עזרה ישירה - לפחות הן הדין שלא תקשה עליו. היטל הסעד יקטין עוד יותר את ההכנסות הקטנות בלאו הכ והענף יתמוטט ולא יהיה ביכולתו להשקיע את הדרוש בשיפורים ובחידוש הציוד. רמת התברואה עלולה אז לרדת, דבר הטומן בחובו סכנות גדולות לציבור.

ברור שההיטל נועד לכיסוי צרכים סוציאליים. אך למה הוטל על הענף הזה תפקיד זה? האם הענף הזה אחראי לקיום השירותים הסוציאליים, ולא המדינה כולה חייבת להשתתף בכך? בקשתנו היא לשתף את כל אזרחי המדינה בכיסוי התקציב הזה.

הצעתנו לסיכום היא אפוא: ביטול מוחלט של המס בלתי-הגיוני זה. ואם הוועדה מתקשה משום-מה להיענות להצעתנו זו - הרי

מר פרלוק:

הצעתנו האלטרנטיבית היא למנות ועדה ממסלית ציבורית, כפי שהיה פעם ליד משרד הפנים, ועדה אשר תוך מספר חדשים תבדוק את העניינים ותיכנס לעובי הקורה, תשמע את באי-כוח הציבור והמקצוע, ולאחר שתצטייד בחומר האמיתי והחשוב הנוגע לענף זה המפרנס מאה-אלף נפשות - בעלים ועובדים - רק אז תהיה אולי אפשרות לגשת להחלטה אובייקטיבית על גורל הענף.

היור ל. ריפתין:

החוק הזה נתקבל בכנסת בקריאה ראשונה, והוועדה אינה יכולה לבטל אותו. הוועדה מטפלת רק בפרטים ואינה חוזרת לשאלה העקרונית של עצם הצורך בחוק.

שר הפנים:

עלי לעזוב את הישיבה, וברצוני לתת לוועדה הסבר. אני רואה מחובתי לבוא לישיבות הוועדה ככל שאהיה עסוק במקום אחר. עם האדוניים היושבים כאן נפגשתי וקיבלתי מהם תזכירים, ואני חושב שלא אפגע לא במשלחת ולא בוועדה אם אלך עכשיו, כי עניינים דחופים מחכים לי. כשתסיים הוועדה את שמיעת העדויות ותגיב לזיונים לגופם - אשתתף בכל הישיבות.

ד"ר ליכט:

נגד המס הזה ניהלנו מאבק בעצם מיום קיומו. לפני כארבע שנים נתמנתה ועדה ממסלית על-ידי שר הפנים דאז מר רוקח, ועדה שהיתה מורכבת מנציגי האוצר, משרד הפנים והרשויות המקומיות, ונציגי הענף כיועצים. ועדה זו הגיעה פה-אחד לידי מסקנות שהמס הזה בצורתו הנוכחית איננו יכול להתקיים. היא לא דרשה את ביטולו המלא, אך קבעה למשל ש-5% הם המכסימום, שצריך לשחזר דרגות מסויימות, וכו'. לא הסתפקנו גם בכך, והמשכנו בפניות לשר הפנים. כשבאה עכשיו ההצעה הזאת, הריהי סותרת למעשה את הגולל על הפרשה כולה. משום כך התנגדותנו הנמרצת לחוק הזה, כי הוא בא ובמקום לתקן בכוח תביעותינו - הוא מנצח את המצב הקיים, עם תיקון הפגמים שהיו עד כה מבחינת הגביה. ההתמרדות והאכזבה בציבורנו רבה מאד. המס הזה מטיל על הענף הזה מעמסה העולה בהרבה על אס-הכנסה, כי הוא מהווה 10% מכלל הפדיון של העסק, ותו-לא. גם מיום נגבה המס הזה למעשה לא מהלקוח אלא מבעל העסק, כי יש מחיר מכסימלי שהשוק יכול לשאת בו, וזהו המחיר המינימלי שבעל העסק זקוק לו כדי להתקיים. והיות והאורח אינו מתעניין בפרטים שמהם מורכב המחיר שהוא משלם, אחרת הוא ילך לעסק יומר זול - בעיקר האמר לגבי בתי-מרגוע - יוצא שהמס הזה משתלם בטופו של חבר כמס מכיסו של בעל העסק, ונגד זה התקוממנו.

עכשיו בא החוק והופך את המציאות הזאת - שעד כה היו בה בכל-זאת פרצות - להלכה. עד כה היה המס מס עקיף; בת"א נמצאה הגביה בטיפול המחלקה למסי-עקיפין. בחוק הזה כתוב לעומת זאת: הרשות המקומית רשאית להטיל את המס על בעל בית-האירוח, והוא מצדו רשאי לגלגל את המס על הלקוח או לא; בכך אין הרשות המקומית מתעניינת עוד. המס נגבה מבעל בית-האירוח בלבד, ואין אפילו חובה חוקית על האורח לשלם זאת. באיזו סמכות מוסרית חוקית יוכל בעל העסק לבוא ללקוח ולדרוש אותם 10%? הלקוח מיד יאמר: אינני חייב לשלם זאת.

החוק הזה משקף עתה את ההתפתחות שראינו כבר קודם. זהו למעשה מס ישיר חדש של 10% על הפדיון, והוא מס גבוה יותר ממס-הכנסה שרוב העסקים משלמים.

בעל העסק ישלם את המס הזה - לפי החוק המוצע - עפ"י שומה ועפ"י ניהול פנקסים - שוב בהקבלה למס-הכנסה. בעל העסק חייב לשלם אותו מדי חודש בחודש ואת היקף השירותים שלו קובעת ועדה מיוחדת. אין אדם יכול לדעת מה יהיה היקף השירותים בבית-אירוח מסויים בחודש הבא, ואין תוכל לקבוע ועדה בכל בית-עסק מה היה שם הפדיון במשך החודש, וזאת לא יאוחז מ-48 שעות מגמר החודש האמור - כפי שקובעת הצעת החוק? פעם, למשל, החליט באוצר לשלם לבתי-ההארוחה הטבה מסויימת עבור שירות לתיירים, ושישלמו זאת כעבור שלושה חדשים, עד שסיימו את החשבונות. ואילו כאן דורשים מבעל העסק לשלם מה שהוא חייב עבור אותו חודש - תוך 48 שעות, ואין מתעניינים אם שולם כבר שכר העבודה לעובדים, או אולי טרם קיבל בעל העסק את הכסף שקופת האוצר חייבת לו זה שנה.

זהו השוני הגדול לגבי פרטי החוק, וזה נוסף להתנגדותנו העקרונית שכבר השמענו לעצם החוק, ומשיך להיאבק גם להבא.

ד"ר ליכט:

הרשות המקומית יכולה לקבוע את דרגתו של כל עסק לצורך המס הזה, למרות דרגה אחרת שיכולה להיקבע לאותו עסק ע"י ועדה ממשלתית במלים אחרות: הרשות המקומית, שהוועדה שלה לענין זה מרכבת מאנשים שהאינטרס היחידי שלהם הוא לגבות מס, היא שתוכל לקבוע לאיזו דרגה שייך עסק מסויים, והיא יכולה לקבוע את צורת ניהול הספרים. היתה ועדת מומחים מטעם החברה הממשלתית לתיירות אשר קבעה לבתי-מלון שיטה אחידה של ניהול ספרים. כל זה אין לו ערך עכשיו. הרשות המקומית נכנסת בדלת האחורית לענף זה כרשות מפקחת עליונה, עם סמכות לקבוע כל דבר, את דרגת העסק, צורת ניהול הספרים, צורת התשלום וכו', הרבה יותר משעושה זאת מס-הכנסה.

ואשר לחיוב לשלם אפילו כשהעסק לא קיבל את הסכום מהלקוח: - בזמן האחרון התנהלו מספר משפטים בענין זה. ענף בתי-המלון הוא ענף מרכב מאד, ויש לזכור שלא כל המלונות הם מסוג מלון "דן". בתנאי התחבורה הטובים שלנו, כשרוב האנשים יכולים לחזור בערב הביתה, נשארים ללון בבתי-מלון רק אלה שאין להם ברירה, אלה הנשארים לצרכי עבודה ולא לתענוג. מזכירי קיבוצ וכו' שוכרים בעיר חדר במלון פשוט, או שהסוכנות שולחת לשם עולים חדשים. אומרת הסוכנות: אני יכולה לשלם רק 1,5 לירות ללילה - אחרת אני שולחת את העולים לאהלים. בגלל השפל בענף אנו נאלצים להסכים למחיר שקובעת הסוכנות, א דורשים ממנה את ה-7,5% היטל סעד בוסף ללירה-וחצי. טוענת הסוכנות: אני עצמי מוסד סעד, ואינני משלמת היטל זה. הדבר הגיע למשפט, והעירייה דורשת מהמלון לשלם את ה-7,5% שהסוכנות מסרבת לשלם למלון. עפ"י פירוש לא נכון (לדעתנו) של החוק הקיים, חוייב המלון לשלם זאת. לפי החוק המוצע עתה יינתן תוקף של החוק להחלטה זו של ביהמ"ש - והיכן הצדק? בעל מלון היכול להוכיח שמוסד מוכר כמו הסוכנות אינו משלם את היטל הסעד, האם צריך להוציא מכיסו אותם 7,5% ולשלם לאוצר? גם בודד שאינו רוצה לשלם את האחוז הזה אין מוסרים אותו לידי העירייה כיום, כי בתי-המלון זקוקים ללקוחות, והם משלמים זאת מפוא מכיס

מקרה שני שהגיע למשפט היה בנהריה, והוא עוד יגיע לביהמ"ש העליון. פנסיון קטן קיבל הערכה על סכום מסויים, וזוהי שלא גבה את המס. טענתו היתה שהוא רשאי לקחת בעונה 13 לירות ליום, פלוס 10. כשסמ"ד האורחים על מחיר זה של 14.300 ל"י - פשוט צחקו. טוען בעל הפנסיון: יכולתי בקושי להשיג מהלקוחות 12 לירות. היות ואני חייב לעבוד בעונה בכל זאת - הסכמתי ל-12 לירות, ולאחר זמן קצר הפסקתי לגבות את אחוז ההיטל. אך הפנסיון הזה חייב בכל זאת לשלם אחוז זה לעירייה - והוא משלם זאת מכיסו הוא.

עפ"י צו של שר הפנים פוטרנו עד כה תיירים ומתאכסנים בבתי-מלון מתשלום המס הזה. השאלה היא רק מדוע לא חל אותו דין לגבי אוכלים במסעדות? זה שנה שכל תייר יודע שתיירים פטורים מהתשלום לצרכי סעד. כך דרשה החברה הממשלתית לתיירות, וזהו המצב שישאר גם בעתיד. החוק הזה אינו מזכיר את הפטור הזה, ושר הפנים - עד כמה שידוע לנו - הסכים בדיונים עם משרד ראש הממשלה להשאיר פטור זה גם להבא. ואני שואל: מדוע יש בהצעת החוק כל מיני פטורים: מזוננים המשרתים שירות לעובדי מקומות עבודה מסויימים, שירות הנפתן שלא ע"מ להפיק רווחים וכו', ולא נאמר פה שום דבר על האפשרות לפטור תיירים? יגידו לי מיד: יש סעיף 7: סוגים של מוסדות או אנשים בנספחות המצדיקות זאת. אך נדמה לי שהנוסח אינו טוב לענין התיירים. כי סעיף 7 מאפשר לפטור סוגים של מוסדות או אנשים בנספחות המצדיקות זאת. אך לפי החוק החדש חייבים בתשלום לא האנשים אלא בעלי המלון, וצריך לפטור לא את התיירים אלא את המלון שבו התאכסנו התיירים. אם מזכירים אפוא "שירות הנפתן למשתתפים בו" ב"בינלאומית" - למה לא להזכיר "שירות הנפתן לתיירים"? זוהי בעיה ממדרגה ראשו שבילנו ובשביל פיתוח התיירות.

ואם מדברים על פטור - אנו רואים בסעיף 19 את המס החוקית לאפליה שלמעשה כבר קיימת בענף שלנו. למשל: בתי-המרגוע. אדם הנוסע לבית-הבראה של קופת-חולים - ולמעשה כל אחד נוסע לשם אם כי נאמר משהו על תעודה רפואית - המחיר הוא נמוך, כי אין שם מס עירוני ולא מס עסק וכו' וכו', והמצרכים באים ישר מהמשק. שם לא צריך גם לשלם מס לצרכי סעד, אם כי "מגידו" חייבה עולה לדעת בהרבה מבחילת רמה על פנסיון קטן במקום אחר. הקיבוצים טוען שהמס הנוכחיים עליהם לשלם 5% למועצה האזורית. הסעיף הזה נותן אפשרות לפטור גם אותם, כי כתוב: בתי החלמה המקבלים מחלימים בפיקוח רפואי, ובתי-בני למיעוטי יכולת - אלה הקיבוצים. אך בתי-המלון בטבעון ובנתניה מקבלים למעשה בדיוק אותו סוג אנשים דרך ועדי-עובדים וכו', ואלה יצטרכו לשלם את ה-10% מכיסם הם, ולא יוכלו להתחרות בקיבוצים.

ועדת הפנים - 9.6.59

ד"ר ליכט:

ובקשר לבתי-קפה ומסעדות: - כיום פותח לו כל משרד מזנון בתוכו. מזנונים אלה יהיו פטורים לפי החוק. מזנונים אלה יכולים להיות מפוארים למדי, אך אם אחד העובדים במשרד נכנס למזנון כזה - הוא יהיה פטור; אם הוא יורד לרחוב ונכנס למסעדה הרבה יותר פשוטה - הוא יהיה חייב במס.

כיום יש כל מיני מוסדות ציבוריים המקיימים לעצמם בתי-הבראה: עובדי המדינה, מלבן, המשטרה ועוד. כל אלה פטורים. אפילו את המזנון של בית-ציוני-אמריקה אפשר יהיה לפטור במסגרת מוסדות העובדים שלא על-מנת להפיק רווחים. אך את אלה העובדים על-מנת להפיק רווחים אם כי אינם מפיקים אותם - אלה יהיו חייבים במס.

האם הבאתם אתכם הצעות מנוסחות לתיקונים ברוח הדברים שהרציתם? היו"ר י. ריפתין:

לא. היות ויש לנו עמדה רשמית ברורה - אנחנו שוללים את עצם החוק. אבל אפשר לבסס זאת.

מר מייביר:
אני רוצה להתרכז בבעיה של מקומות הקיש בקיץ. אלה מהווים את חוט-השדרה של כלכלת המקומות בהם הם נמצאים, כמו צפת. כיום המצב הוא כפי שהוזכר - שבעל המלון הוא המסלם את המס, ולא האורח, ואנו עומדים בהתחרות קשה בקיבוצים. כולנו מעוניינים במתן אפשרות קיום למקומות הקטנים הללו כמו צפת. האם זהו העידוד שאתם נותנים להם על-ידי הענישת הקייטן הבא לשם? ואם לא להעניש את הקייטן - ישלם בעל המלון את המס מכיסו הוא. בתשע השנים האחרונות לא נוספו בתי-מלון לא בטבריה ולא בצפת. ובצפת אף קורה שמלון נפתח ב-5 ביולי ובסגר ב-5 בספטמבר. והרי שם הבעיה היא לראות אדם חי המוציא כסף עבור מספורת ועתון. ומישהו הרי צריך לשבת בצפת. בעל מלון כזה בצפת, אם הוא רוצה להשאיר את המלון שלו פתוח לחדשים נוספים - הרי בסיס הכנסה נוספת מזכים אותו רק במס נוסף.

היות ולפי דברי היו"ר כבר עברה הצעת החוק את הקריאה הראשונה, הריני מבקש שלפחות תושם תשומת-לב למקומות הקטנים הללו שדינם יהיה כדין מקומות פיתוח. בארצות אחרות מצאו פתרון למס הזה בצורה של "City Tax" המוטל גם על סיגריות וכו', ולא על ענף אחד בלבד.

מר כהן:
ההלטתנו העקרונית כשבאנו לכאן היתה להתנגד לחוק. אבל היות וכבר נגענו כאן בכמה בעיות ספציפיות - גם אני רוצה לנגוע בשאלה של האיש הקטן, בעל המסעדה העטמית. אם יש ענין מסווע בחוק הזה - הריהו כלפי אנשים אלה. כי מי נכנס לאכול במסעדה עטמית של לירה-וחצי? בעל המסעדה איננו מעיז בכלל לומר שקיים תו-מגן או חוק כזה, והוא משלם זאת מכיסו הוא.

במדינה קמה סערה בענין מלווה העליה. ואילו בעל המסעדה הקטנה חייב ללכת בכל שבוע לעיריה ולשלם 30-40 ל"י - מאה לירות לחודש, והכל שקט. מסעדות רבות בת"א כבר סגרו את המטבחיים כי על החזקת המזנון בחוץ אין משלמים, ואילו על המסעדה משלמים. והרי עבור אנשים אלה מאה לירות הן כל הפרנסה. שוחחנו בענין זה מאז קום המדינה עם כל שרי המסחר והתעשייה, וכולם אמרו שאנו צודקים, ואחרי כל שיחה כזו בא חוק מחמיר עוד יותר. ועכשיו באים לשחרר את הלוקח מחובת המס הזה ולהטיל את העול כולו על בעל בית-ההארוחה. יוצא שהמסעדות העטמיות הן הסובלות העיקריות.

אם אין במסכות הוועדה לבטל את החוק הזה אלא בפרטים - קיימת ההצעה האלטרנטיבית של מר פרלוק. כל הצעה שתגיד עליה הכנסת תהיה לקויה אם לא ישתפו בה את נציגי המקצוע. אני חוזר אפוא על ההצעה למנות ועדה משותפת של נציגי הממשלה ואנשי המקצוע, שתהיה לה סמכות להביא לפניכם הצעה מתוקנת שתתקבל על דעת הכל. מאחורי פנישה זו שלנו עמכם היום עומדים כל בעלי המקצוע. רבים מהם כששמעו עליה באו בלימים האחרונים למשרד וחייזקו את ידינו לקראתה, ואנו מבקשים שלא להשיב את פנינו ריקם.

י. שופמן:
האם אין נציגי הענף חושבים שאותו פתרון הקיים בחו"ל, בצורת מס קניה של 2-3% כתוספת לחשבונית, היה פותר את הבעיה גם כאן?

וביתם למסעדות עטמיות: - האם היה זה לדעתכם פתרון אילו אמרו שאותם העסקים שבהם עובדיהם רק משפחתו של בעל העסק - יפוטרו מהמס? ואין ייקבע מה זה "מסעדה עטמית"?

ועדת הפנים - 9.6.59

מר רוטנברג:

אמטר לומר שדרגה א' פטורה.

י. שופמן:

אין חלוקה לדרגות במסעדות, רק בבתי-מלון.

ח. לנדאו:

האם לפי הסיווג שהעירייה קובעת היום יש מסעדות הפטורות עפ"י החוק? כלומר: האם יש אפשרות של סיווג שיאפשר לפטור מסעדות קטנות?

מהו היחס בין מס-הכנסה וההיטל הזה, ומה משלמים יותר: מס-הכנסה או היטל זה?

בשטח המסעדות ובתי-המלון מהסוגים העממיים - האם נפתחים עסקים חדשים כיום, או שנסגרים ישנים? מהי הנטייה?

מהו כיום בערים היחס שבין המזוננים הפטורים לעומת אלה שאינם פטורים? האם המזוננים הפטורים מהמס משרתים ציבור גדול, או ציבור קטן ביותר?

האם גם על מועדוני-הלילה אתם חושבים שלא צריך להטיל מס, או רק על המסעדות?

מר ליפשיץ:

גם על מועדוני-לילה, פרט למועדוני-משחק.

מ. אונג:

האם אתם רואים אפשרות מעשית להטיל את חובת התשלום על הלקוח, ובאיזו צורה הייתם מציעים להכניס זאת לחוק?

דיברתם על חלוקה לדרגות. לפי איזה קנה-מידה אתם מציעים לחלק את הדרגות? כי טענתכם היתה שלפי החוק הדבר שרירותי. מהו אפוא לדעתכם קנה-המידה שלא יהיה שרירותי?

ח. צדוק:

לאור החלטת ביהמ"ש העליון שהוזכרה ושד"ר ליכט חולק עליה - האם ההצעה המונחת לפנינו משנה באופן מהותי את המצב הקיים? אני מבין שההצעה משנה את המצב הקיים אילו החוק הקיים היה מתפרש כפי שד"ר ליכט חושב שצריך היה לפרשו. אבל הרי ביהמ"ש פירש זאת אחרת. האם לעומת מצב משפטי זה יש פה משום שינוי?

מה היה סיסמם הדברים באותה ועדה שנתמנתה בזמן כהונת השר רוקח, והאם הסיכום הזה היה גם על דעת נציגי הענף?

ע. דגני:

אין לי ספק שהחומר הנמצא ברשותנו הוא מועט ביותר מתקבל על הדעת שיש סוגים מסויימים של בתי-אירוח עממיים מאד שצריך באמת ללמוד את המצב בהם. אבל לגבי חלק אחר באמטר לנו שמצבם קשה למדי. באמטר שמחירים גבוהים בבתי-אירוח משפיעים על התירות. משום כך או רים שבתקופות מסויימים מותר לאפשר לבעל העסק להרוויח יותר, כי בתקופות אחרות הוא מרוויח הרבה פחות. אם כך - איך אתם מסבירים את בעיית המחירים? כשיש למשל עודפי בשר בשוק או כשאין כמעט בשר - בשני המקרים אתם גובים בעד מנת בשר אותו מחיר. כשיש שפע של עגבניות וירקות וכשיש מחסור בהם - אתם מוכרים באותו מחיר. איך אתם מסבירים זאת? רציתי לשמוע על כך כדי לקבל תמונה ברורה יותר על מצב הענף ודרכי עבודתו.

הי"ר י. ריפתין:

על איזה חלק של הענף אתם חושבים שצריך לחול החוק הזה? על מי צריך להטיל את ההיטלים הללו, ובאיזה גובה, לאור העובדה שהחוק כבר נתקבל בקריאה ראשונה וברור שיוטל על מישהו? בנקודה זו הייתי רואה איזו נקודת-אחיזה חשובה בדיון המעשי.

ד. בר-רב-האי:

ביחס למסעדות עממיות והקושי בהגדרה: - אמר מהנדס הנועדה ביססה להציע: מסעדה שעובדים בה רק בעל המסעדה ואשתו. האם לא נכון יהיה לומר שמסעדה מסויימת כזו כמעט ואינה קיימת בארץ, וכל עסק, ולו הקטן ביותר, זקוק לפחות לשני עובדים נוספים: טבח ורוחץ-כלים?

מר רוטנברג:

רציתי לתקן מספר עובדות שהוזכרו כאן ע"י נציגי בתי-ההארוחה. התו של עזרה סוציאלית הונהג ע"י הוועד-הלאומי בערך לפני עשרים שנה, ולא היה שום קשר בינו לבין כופר-החוק המנדטורי לפיו הותקנו כל חוקי-העזר-הותקן עוד בשנת 1946, ולא עזר קום המדינה. הגביה הזאת קיימת אפוא זה עשרים שנה, ולא רק מאז קום המדינה

מר רוטנברג:

חוקי עזר של הרשויות המקומיות, אלה שנפסלו ע"י ביהמ"ש העליון, והכוללים את כל ההוראות בקשר לזעזוע שוטף וכל הדברים שאנו מכניסים עכשיו לחוק - נתקבלו לאחר דיונים ממושכים, ולאחר פשרות עם בעלי בתי-ההארחה, ולא נכון יהיה להעמיד את הבעיה כאילו נאלצנו תלוי באמת ב-10% הללו.

האם מר מייבך חושב שהחזקת המצודה בצפת צריכה להיות מוטלת על שכם תושבי צפת בלבד, או על האורחים הבאים לצפת ושעבורם מכינה העיריה את כל הסידורים? האם אין זה מן הצדק שאותם אנשים הנהנים מהדברים הללו ישלמו עבורם?

ולהערה בדבר הסוכנות המחזיקה עוליים בנתי-מלון ומסרבת לשלם עבורם את ה-10%: אני חושב שאילו פנתה הסוכנות לשר הפנים וביקשה לשחרר את העולים מהמס הזה - היה השר לבטח מסכים לכך. ע"י שחרור הסוכנות היו פוטרים גם את בעל המלון מהמס הזה עבר העולים.

ובקשר למסעדות העממיות: מאז בוטלו הדרגות במסעדות - קיימת בכל חוקי-העזר הוראה שהרשות המקומית היא הקובעת את הדירוג, ובדרגה א' אין משלמים גם היום. גם ברשויות המקומיות יושבים נציגי ציבור כמו פה, וגם שם דואגים לאיש הקטן ולא לנדרסים השונים.

הינר י. ריפתיין: לגבי צפת: - אני חושב שמוסכם לכל הדעות שאת הערכים ההסטוריים של צפת יכולים לקיים לא תושבי צפת עצמם ולא האורחים שבאים לצפת, וצריך להיות ברור כי יש פה השפעת-גומלין. כי אם נפתח בצפת כמה וכמה דברים - קרוב לוודאי שהדבר ימשוך אורחים נוספים לבתי-ההארחה שם.

ש. פרלשטיין: אם הממשלה החליטה שהיא רוצה לגבות מבעלי בתי-אירוח 10% כמס מחזור - עליה לומר זאת בצורה ברורה ביותר, ולא להגיד: אתה חייב לשלם, ואתה יכול לגבות. ו לא לגבות זאת מהלקוח. כי ברור שאי-אפשר ללכת ולהתדיין עם הלקוח ולגבות כל ה-10% לביהמ"ש. צריך אפוא להיות ברור: מהי כוונת המחוקק בהגשת החוק? אם הוא רוצה שבעל בית-האירוח ישלם 10% - עליו לומר זאת בפירוש, ולא ליצור אשליה כאילו הלקוח הוא המשלם זאת.

העניין הזה שונה לחלוטין ממס-קניה. כי כשהצחקן קונה מצרך שאין עליו תו של מס קניה - הוא עובר עבירה, ועכ"פ המס הזה כלול במחיר. ואילו המס שמליו מדובר עתה הוא מס לאחר שהאיש כבר אכל, וזהו מס נוסף על המחיר ולא כלול בו. ואם הקונה מסרב לשלמו - אין הוא יכול להחזיר את הסחורה שאכל ולחזור בו מהעסקה.

שאל ח"כ לנדאו: מה היחס בין ה-10% שבעל בית-האירוח יצטרך לשלם כאן לבין מס-הכנסה? היחס הוא אחד-לשניים; כלומר: היטל הסעד הוא כפול ממה שמשלם בעל עסק כזה למס-הכנסה.

על אף ההתנגדות העקרונית לחוק - שאנו רואים אותו כחוק של מס-מחזור המוטל על ענף זה בלבד ועל מצרכים ראשוניים - יש לנו תיקונים גם לפרטים. גם בזמן הפיקוח היתה לנו התנגדות עקרונית למס זה גם כשהחוק אמר בפירוש שהלקוח חייב לשלם. כי מה היא ההצדקה, למעל, לזכך שאם אני כחבר כנסת גר מספר ימים בשבוע בירושלים ושוכר חדר - אינני משלם את המס, ואילו אם אני גר באותם ימים במלון - עלי לשלם אותו? אבל אם מדברים על פרטי החוק - לא ייתכן שהעיריות הן שיקבעו את דרגות המסעדות, כי תמיד ירצו לקבוע טרצה ככל האפשר גבוהה יותר, כדי לגבות יותר מס. והפיקציה של דרגה א' קיימת לגבי מסעדות מעטות בלבד, פחות מ-2-3% מכלל המסעדות. היתה קיים דירוג ממשלתי לגבי מסעדות ובתי-קפה, דירוג שבוטל עם ביטול הפיקציה. דירוג זה היה קיים על יסוד אובייקטיבי פחות או יותר שקבעה ועדה ממשלתית בשיתוף פעולה עם נציגי המקצוע. אם רוצים אפוא לקבוע שוב דירוג - הוא צריך להתבסס על הדירוג שהיה קיים. צריך לתת פטור מוחלט לכל המסעדות ובתי-הקפה שהיו בדירוג הממשלתי עד דרגה 3, כולל דרגה 3 (בס"ה היו חמש דרגות), משום ששלוש הדרגות הללו חופפות את המושג של "מסעדה עממית".

לפני שנים אחדות מונחה ועדה בראשותה של מר ק. פאמן, הממונה על המחוז, ושהיו מיוצגים בה משרדי הממשלה השונים. ועדה זו הציעה למסנה פה-אחד שהמכסימום של המס יכול להיות 5%. גם אותם בתי-האירוח שהם למעלה מהדרגה 3, כפי שהזכרתי, המס עליהם לא צריך להיות אפוא על 5%.

ש. פרלשטיין:

לשאלתו של ח"כ לנדאו בדבר מועדוני-לילה: -
אני חושב שזהו בכלל מושג שאיננו קיים. יש שאלה לגבי משקאות חריפים,
אבל זוהי שאלה נפרדת לחלוטין. על כל בקבוק קוניאק או ויסקי כבר משלמים
מסים בערך של 2/3 מהמחיר. בקבוק ויסקי, למשל, עולה חמש לירות, פלוס
11 לירות מסים והיטלים. לא ייתכן אפוא, לאחר שמטילים מסים כאלה על
המחיר המקורי, להטיל עוד בוסף לכך מס זה.

ד"ר ליכט:

לשאלתו של ח"כ לנדאו אם יש כיום מסעדות פטורות:
לפי מיטב ידיעותי כמעט שאין. בקשר להצעת החוק
האומרת לפטור דרגה א' - יש פה סייג: בתנאי שהם אינם מוכרים משקאות חריפים
אפילו מזג שמוכרים בקיום מצריך רשיון למשקאות חריפים, ולכן הסייג הזה שם
לאל את הפטור.

אשר לדירוג - דעתי האישית היא שאין בכלל מקום
לוריאציות לפי דרגות. אם המכסימום היה נמוך בהרבה מזה שהוא היום - הייתי
אומר שצריך לשחרר את הדרגה הנמוכה, ואת הדרגה האחרת להציב במס המוקטן,
ללא וריאציות; רק שני סוגים. כי לגבי כל המסים שהם פרוגרסיביים יש נטייה
בין בתי-העסק להנמיך את הדרגה כדי להוריד את המס. משום כך לא כדאי לעשות
וריאציות כאלה, פרט למועדוני-לילה. רק היום בדקתי את המצב לגבי אלה.
מתוך מחיר של בקבוק קוניאק העולה 5.360 ל"י - הבלו מגוע ל-2.790 ל"י;
50-60% מהמחיר הכללי, או מאה-אחוז על המחיר המקורי.

אם לסכם אפוא, הייתי אומר: לגבי בתי-מלון יש
אפשרות פשוטה. יש סוגים א', ב' ו-ג', ואלה צריכים להיות פטורים. בתי-מלון
מדרגות אלו אף אינם מומלצים לתיירים, ומאכנסים את העולים וכו'. בענף יש
כ-5,000 מפעלים, והיה הרבה יותר טוב ללכת בדרך זו מאשר בדרך של ועדה
שתקבע דירוג שרירותי.

ולשאלה של ח"כ צדוק: - לאור פסה"ד האמור אין שוני
בין החוק המוצע והמצב העובדתי. אבל אני רוצה להזכיר שזאת היתה החלטה על
צו-על-תנאי, ובנסיבות מיוחדות. בענין אחר כבר הגשנו ערעור בביהמ"ש
המחוזי, ועדיין אין זה סוף-פסוק של פירוש החוק.

בקשר למחירים ולשאלה של ח"כ דגני: - השאלה איננה
צריכה להיות למה אין מורידים את המחירים במסעדה כשהמחיר בשוק יורד, אלא
למה אין מעלים אותו כשהמחיר עולה. כשיש ירידה במחיר בשוק - יש העלאה
בשכר-העבודה, במחירי הטלפון וכו', דברים המייקרים מצידם את המחירים בנתי-
ההארחה.

ולדברי מר רוטנברג: - המס לא הונחג לראשונה
לפני עשרים שנה, אלא המס הראשון בת"א היה בשנת 7-1946.

מר ליפטיץ:

דובר פה הרבה על דרגות נמוכות ועל האיש הקטן.
אני, כיו"ר ארגון בתי-ההארחה בירושלים, מייצג
את כל חברינו, מהגדול ועד הקטן. כולם מעוניינים בניטול החוק, אך היות
והגזירה כבר נגזרה - מדברים פה על הטבות בלבד ולא על ביטול.

התיירות בארץ יקרה מאד, ויש לזכור שלא כל תייר
הוא מיליונר. ל-10% הללו שרוצים להוסיף עתה יש משקל רציני מאד בחישוביו
של מי שיוצא לבית-ההארחה. מנקודת הראות של פיתוח ומסחר, 10% אלה מפריעים
מאד. כי בית-עסק אינו קיים על תיירות בלבד. לפני שנה-וחצי נכתב הרבה בעתו
על מכירת בתי-מלון. ואם הוטב עתה המצב במקצת - אל תראו זאת כאילו כבר הכי
שפיר. כשאדם או משפחה יוצאים להבראה - הם עושים חישוב של ההוצאות עד לפרו
האחרונה, ותוספת של 10% משנים לחלוטין את החישוב. אל תגידו אפוא שמי שמשך
עבור הנופש בבית-מלון הוא מיליונר ויכול לשלם עוד 10%.

לא פעם דובר אצלנו על שביתה. אני הייתי מבין
המעטים שהתנגדו לשביתה, ואמרת שהזמן יעשה את שלו. לפני שנה, כשנפגשנו
עם מר בר-יהודה, הוא רצה לשחרר את התיירות מה-10%, ואילו עכשיו אינו מסכי
לכך. כשקראתי את הצעת החוק - הזדעזעתי באמת. כי כל אחד מאתנו עובד שבעה
ימים בשבוע, ולמה מטילים דוקא עלינו עול כבד כל-כך שאין מטילים על אף אדם
הודי? למה להטיל עלינו את פתרון בעיית התקציב הסוציאלי של העיריה, ולא
להעמיס זאת על הישוב כולו? כל אחד מאתנו מתלונן על המסים, אבל מבין שצריך
לשלם מסים כלליים למדינה. אבל למה המס המיוחד הזה עלינו?

מר פרלשטיין אמר 4-5%. ומר שופמן אומר: יש מקומות
בעולם בהם יש "City Tax". אבל הרי שם זה למטרה אחרת לגמרי, לא עבור
מקרים סוציאליים. אנו מוכנים לשלם, אבל בתנאי שהעיריה תשתמש בכסף זה לפיה
התיירות, כמו שעושים במקומות אחרים: תזמורת לתיירים וכו'. ואילו בתקציב
המחלקה הסוציאליית צריך לשנות הישוב כולו, ולא הענף הזה בלבד.

אני חוזר על בקשתי שאת הצעות התיקונים הקונקרטיים תגישו לנו בכתב, כדי שיהיו לנו עינינו כאשר נדון בפרטים.

הינ'ר י. ריפתין:

מר פרלוק: נשאלה פה שאלה: על איזה חלק צריך לחול המס הזה? הר' אין זה פלא שמתעוררת שאלה כזאת, מאחר שבתצעת החוק מדובר בנושאים אחד על בית-מלון, פנסיון, בית-קפה ומזנון - ואף אולם לפסחקים. לדעתנו, אם שואלים על מי צריך לחול המס הזה - על מועדוני-קלפים בלבד.

אשר לוועדת קופרמן - יש להוסיף לדברי מר פרלשטיין שהצורה הכללית של מסקנות הוועדה היא: פטור לא קטן, ו-5% מכסומים.

לשאלה מהו השירות הניתן בבתי-ההארחה? - אם לציין את אלפי בתי-העסק בארץ - ב-95% מהם ניתן שירות עממי ל-95% מכלל האוכלוסייה. מכאן נובע באיזו מידה חיוני השירות הזה.

לשאלה אם נסגרים עסקים ישנים - אנו יכולים למסור לכם פרטים שפליאו אתכם לגבי מספר העסקים הנוסגרים, כלומר: לא כאלה המסנים את הבעלות אלא מתחילים ממש.

ולשאלתו של ח'כ שופמן איך אנו היינו רואים את הפתרון ומה דעתנו אם הממשלה תמצא לנכון להרחיב מאד את ידיעת המס על כל הענפים: כריכים, תה, סיגריות ועפרונות - אנו רואים בכך הקלה לענף הזה ולאפשרויות מבחינת התקציב הזה שקוראים לו "תקציב סוציאלי".

אני מודה לחברי המשלח, ורוצה להבטיח שהוועדה תדון בכובד-ראש בטענותיכם.

הינ'ר י. ריפתין:

(2) סדרי עבודת הוועדה

הינ'ר י. ריפתין: בעקבות הדיון בישיבה הקודמת של הוועדה, כתבתי מכתב לשר הפנים, עם העתק לשר החקלאות, בו הודעתי שנתבקשתי ע"י נציג משרד הפנים להקדים את הדיון בחוק היטלי סעד ונופש, ולדעתנו צריכה הממשלה למצוא פתרון ביניים לשאלת המועצה הכפופית של פ"ת. כן ביקשתי משר הפנים לומר לנו מה דעת הממשלה לגבי לוח העדיפויות הכללי של החוקים המועברים בימים אלה לוועדת הפנים, לאור העובדה שאי-אפשר יהיה לקיים ישיבות נוספות של הוועדה, נוסף על הישיבה השבועית הרגילה. תשובה מאת השר טרם נתקבלה.

החלטתי שלא לחזור עוד בנושא זה של הכנסת לבעיית היחסים הכספיים שבין השלטון המרכזי והמקומי, שאלה שהועברה לוועדה משותפת של כספים ופנים. הודעתי למזכירות הכנסת מהל דעתי הכללית על ועדות משותפות מסוג זה.

אשר לבעיית תאונות הדרכים: - ביודתי אתמול אל העניין עם שר התחבורה. לאחר שיש כבר מסקנות של ועדת סלומון וכן מסקנות של הממשלה בעקבות דיוניה בדו"ח ועדת סלומון - הובטחה לי טיוטה כללית של המסקנות, וכשזו תתקבל - נקדיש לכך ישיבה אחת של הוועדה. אינני חושב שיהיה עלינו להיכנס לדיון כללי, אלא כדאי שנסמוך ידינו על שני הדו"חות.

בישיבה הבאה חשבתי להתחיל בדיון בסעיפי החוק של היטלי סעד ונופש, אלא אם כן נתבקש לשמוע גם את נציגי בתי-ההארחה של הקיבוצים, כפי שהזכירו פה היום חברי המשלח. בכל אופן, בישיבה הבאה נביא לכלל סיום את חוק שירותי הכבאות.

נוסף לכך הועברו אלינו ע"י הכנסת עוד לאווק לתיקון פקודת העיריות, תיקונים 17 ו-18, וכן חוק הגימלאות לראשי העיריות.

הינ'ר י. ריפתין:

מה בנוגע למסקנות בעניין כלא ששה?

עניין זה לא הועבר פורמלית לוועדה ע"י הכנסת.

הינ'ר י. ריפתין:

מר רוטנברג: ברצוני לפנות בבקשה לחברי הוועדה. אינני יודע מה אומך תקנון הכנסת בעניין זכותה של הממשלה לבקש קביעת סדר-היום, אבל קבלת התיקונים 17 ו-18 של חוק לתיקון פקודת העיריות תקל עלינו מאד, ואני מבקש מהוועדה להסכים לישיבה אחת נוספת בשבוע כדי שתספיק לסיים גם עניין זה.

מר רוטנברג:

ובקשר לחוק הגימלאות לראשי העיריות - אנו מציעים לדון בו לפני התיקונים 17 ו-18, כיוון שאין כאן התנגדות עקרונית. אולי אפשר אפוא לבחור בוועדת-משנה בת שלושה חברים שתסיים ענין זה בישיבה אחת, כי כבר יש ראשי עיריות שחדלו לכהן רחם סחכים לגימלאות, וכל יום של השגיה גורם להם סבל. בכל אופן, אם תתנגדו לוועדת משנה - אני מציע לדון בחוק זה של גימלאות מיד לאחר גמר חוק היטלי סעד ונופש.

ע. איכילוב:

עד לסיום מושב זה של חקנסת תספיק הוועדה לקיים לא יותר מ-6-7 ישיבות, ואנו יכולים לדעת בערך מה אפשר להספיק לסיים בזמן כזה. לפני הוועדה עומדות מספר שאלות: חוק הרשויות החקלאיות מול כל החוקים האחרים - לאור עובדת ביטול הסטטוס והצורך במילוי החלל הריק שנוצר. שר הפנים אומר שחוק היטלי סעד ונופש קודם לחוק הגימלאות לראשי העיריות. בדון בכך אפוא מיד לאחר סיום חוק הרשויות החקלאיות.

ח"כ אונא הציע בישיבה הקודמת לבחור בוועדת משנה לענין חוק הרשויות החקלאיות, ואני חושב שהי"ד מיהר לבטל את חשיבותה של ועדת משנה. ועדת-משנה כזו בת חמישה חברים תוכל לסיים את העבודה בחוק זה הרבה יותר מהר, תוך 2-3 ישיבות, ועי"כ ישאר לנו זמן לדיון בחוק היטלי סעד ונופש.

י. שופמן:

אפילו נקבע מספר כפול של ישיבות - את החוקים 17 ו-18 לא נוכל לסיים, ואני מציע אפוא שלא להתחיל בהם כלל.

הי"ר י. ריפתין:

בישיבה הבאה ניאליץ לחזור לשאלה זו של סדר העבודות את ענין כלא שטה אין בדעתו להביא עוד לפני הוועדה. ראש הממשלה אמר בשעת שאינו מתנגד שהענין יידון בוועדה אשר תחליט אם להמליץ על דיון בכנסת. בשום מקום לא נאמר שהכנסת העבירה את הענין לוועד אלא שראש הממשלה הודיע שהוא מסכים להעמיד לרשותה של הוועדה את החומר בענין מה גם שמחאה על דעתי זו כבר הושמעה בכנסת ע"י ח"כ שופמן בעת הדיון על תקציב משרד המשרה.

אשר לישיבות נוספות - גם אם הוועדה תחליט עקרונית שלא להוסיף ישיבות על הישיבה השבועית הרגילה, יהיה עלינו להוסיף ישיבה אחת לסיכום פרשת תאונות הדרכים.

סדר-העבודה לעתיד יהיה אפוא כדלקמן: בישיבה הבאה נסיים סוף-סוף את הדיון בחוק שירותי הכבאות. לאחריו נמשיך בחוק היטלי סעד ונופש, ולאחר מכן - בחוק הגימלאות לראשי עיריות. אם לא נגיע לכלל דיון בתיקונים 17 ו-18 של חוק לתיקון פקודת העיריות - אני רוצה שיהיה ברור כי מצפונה של הוועדה בענין זה נקי, כיוון שהממשלה יכלה להביא חוקים אלה בעוד מועד.

ואשר לוועדת משנה - רוב החברים מתנגדים לוועדות-משנה. עכ"פ, בשאלה זו נצביע הצבעה פורמלית בישיבה הבאה.

(הישיבה נבעלה ב-10.50)